

הרב אברהם מייזעלס

מאנטריאל יצ"ו

בעמח"ס מטבע שטבעו חכמים ג"ח, שיגרא דלישנא, ועוד

**מאמרים נבחרים, בלשון ששנו חכמים ציצים ופרחים,
בדברים נעלמים****אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריון עליו מלמעלה**

שנאמר מה' מצעדי גבר כוננו ואדם מה יבין דרכו, אר"א דם ניקוף מרצה כדם עולה. אר"י בגודל ימין ובניקוף שני (קודם שנתרפא הראשון), והוא דקאזיל לדבר מצוה (אז מרצה הניקוף כדם עולה). (גמ' חולין ז' ע"ב).

והנה בפי העולם שגור שהכוונה על אצבעות ידו, ואינו כן, אלא הכוונה לאצבע רגלו, וכן כתב ברבינו גרשום שם, ונוקף הוא כמו נוגף, פן תגוף באבן רגליך, וכ"ה הלשון בילקוט שמעוני, ואתחנן אין אדם נוקף רגלו מלמטה וכו', וזהו מכוון במה שנאמר, מה' מצעדי גבר כוננו ואדם מה יבין דרכו, והבן.

ואפשר גם להוסיף בלשון ששנו חכמים "ולא כל האצבעות שוות", ודי למבין.

אין הנוצע נותן ביד האוכל אלא אם כן היה אבל

מקורו ברמב"ם ה' ברכות פ"ז ה"ה, ומובא בשו"ע או"ח סי' קס"ז סעיף י"ח, והרמ"א בהגהה הוסיף, ופרשה ציון בידיה, רמו לפרוסת המוציא שנותנין בידו בשעת אבילות.

והב"י בבד"ה ובכסף משנה למדרש איכה, ולא ציין המקור, ולפנינו ליתא, והרשב"א סי' רע"ח כתב מקום ידוע הי' לי בזה ושכחתיו.

ובנימוקי או"ח להרה"ק ממונקאטש וצ"ל כתב ע"ז שאין מקור לזה עפ"י נגלה, וגם בדברי האריז"ל לא הוזכר מאומה, ושמענו וראינו מגדולי וצדיקי הדורות שלא היו מקפידים בזה, גם הביא לראי' מהרה"ק מלובלין זי"ע שהי' מחלק בידי שיריים מהחלה לכל חסידיו ולכן נשתקע הדבר ושוב אין בו משום קפידא.

ולפלא כמה גדול רב חילו באמיתתה של תורה כי כנראה נתהוה טעות בלשון הרמב"ם, וכמו שנתברר בשנויי נוסחאות ממהדורת פרענקעל, כי בכמה כתבי ידות וכן בדפוסים הישנים הי' כתוב, אין הנוצע נותן ביד האוכל אלא אם כן היה אוכל הוא, וכ' שם שכן הי' הנוסח לפני רבינו מנוח ור"ש ב"ר מרדכי.

והחידוש ביותר כי הרמ"א בעצמו בדרכי משה מעתיק בתחילתו לשון הרמב"ם, ואין הנוצע נותן ביד האוכל אא"כ הי' אוכל הוא, דהיינו שקודם שיתן לאחרים יאכל הוא בעצמו, ורק אח"כ כ' שמדברי ב"י ואבודרהם משמע שטעות נפל בספרים וכן ראוי להיות הגירסא האמיתית בדברי הרמב"ם, – אא"כ הי' אבל, ואולם למה שכתבנו מכתבי ידות נראה שנוסח הראשונה האמיתית, וכמ"ש בנימוקי או"ח הנ"ל, ועדיין צריך בירור!

אזל גברא דהוה מסתפינא מיניה

גמ' מו"ק כ"ד ע"א, ובערוך ערך סף כ' שהוא לשון פחד, עדה"כ (איוב לב, ו) על כן זחלתי ואירא, תרגום, איסתפיתי ודחילתי, ביאור נאה ע"ז המאמר הובא בתוס' הרא"ש בשם הראב"ד, כלומר מפני יראתו הייתי מעיין בשמועתי יפה ולא הייתי מקיל בה, ועתה ממני אירא אולי אשגה תמיד ואחטיא את הרבים ונמצא שהוא הי' מזכה אותי, ובשרשו, ספן הוא לשון חשיבות, כסוי, כמו ושפוני טמוני חול, חלקת מחוקק ספין, והוא לשון צפין, וכן ספינה שחלק גדול מכוסה בים, וזה גם הלשון לולא דמסתפינא, והבן.

אזנים לתורה

גמ' יבמות כ"א ע"א, אר"א קודם שבא שלמה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אזנים, עד שבא שלמה ועשה לה אזנים, בס' דברי שאול, על אתר מביא ע"ז דבר נחמד ונעים בשם הגה"צ מוהר"ז מווילנא ז"ל שזה שאה"כ והאזנת למצותיו, דהיינו שנעשה אזנים למצות, ואז אמר הכתוב, כל המחלה וגו', לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, והיינו שהטבע שומרת שלא יבוא לידי חולי ע"כ.

ולהוסיף בזה כי ידוע שכל שרשי הגוף והאברים נמצא באזנים, כמ"ש בדב"ר פ"י, האוזן לגוף כקינקל לכלים וכו' כך רמ"ח אברים שבאדם הזה, ע"י האוזן כולן חיים. וכן מפרש הגר"א בספר יצירה ו'ה'. עמ"ש בגמ' ב"ק פ"ה ע"ב, חרשו נותן לו דמי כולו, כי כמו שהלב הוא עיקר כל הגוף כן האזנים. לפי"ז מובן קשר הלשון של והאזנת למצותיו להמשך הפסוק כי אני ה' רופאך, וכזהו אמרו הרופאים החוקרים כי צורת האוזן כולו הוא דוגמת העובר השוכב בקפילא במעי אמו, וגם יש להם דרך לעשות כמו ניתוח באזנים במקומות מיוחדים המכוונים כנגד אותה האברים שצריך תיקון ורפואה והוא מנפלאות תמים דעים.

ואף גם איתא בגמ' ע"ז כ"ח ע"ב, לא אברי כולייתא אלא לאודנא, ובהגהות והידושים שם לרי"א חבר כתב בשם האריה"ק כי שורש שני הכליות התחלתן הם באזנים, ושורש הלב התחלתו בעינים, כמ"ש, "שוריינא דעינא בליבא תליא", גם בס' דעת קדושים (ראזלע) כתב שכל הרפואות התחלתן באזנים ששם מונח כל השרשים.

ועוד לקרא נמצא חידוש דבר באגרא דכלה פ' כי תצא עה"פ ויתד תהיה לך על אוזןך, וזל"ק עוד אני מדבר המשכילים בחכמה היודעים סוד מוח קדוש, שישנו ג"כ במוח אדם על האזנים תי"ד נימין (כמנין ית"ד) וצריך לשעבדם להשי"ת, בין והתבונן, עכל"ק. ולא נמצא כדוגמתו בשום מקום ובמלוא הרועים מביא ברמז, ית"ד עה"כ בגמטריא קדוש"ה עיי"ש.

ובלשון אזנים לתורה, יש בזה רמז נאה בס' בן יהוידע ח"ב דף י' שכ' כי בריש מס' אבות פרט התנא שמות המקבלים את התורה שבע"פ, והם, מ'שה י'הושע ז'קנים נ'ביאים א'נשי כנה"ג, והוא ר"ת אזני"ם רמז לתורה שבעל פה.

ובאותו ענין כדאי לציין דבר נחמד ונעים במ"ש הגמ' חגיגה דף ג' ע"ב, "עשה אזניך כאפרכסת", ופירש"י טירמווייא שעל הרחיים, ובמתרגם, מיהל טראכטער, ואמר על זה הגאון ר' שאול בראך זצ"ל שהוא המשפך שהקול נקלט בו, וכמו הגראמאפאן שקולט את קול המנגן בדיוק גדול, ור"ל בזה שלא רק שצריך לומר בלשון רבו אלא אף שלא לשנות מהניגון שלו

שהוא לומד בו, ובזה מובן המימרא של הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה וכו', מטעם שאינו לומד בניגוניו של רבו (ב' ילקוט המאירי שם).

אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו

יש מהן אומרים, אשרי זקנותינו שכפרה את ילדותינו, אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא "ישוב" וימחול לו. דבר זה מובא בגמ' סוכה נ"ג ע"א. וכדאי לציין שבנוסח הירושלמי (סוכה פ"ה ה"ד) איתא, ומי שחטא יימחול לו, ולא נזכר ישוב וימחול, ואולי הכוונה דהיינו לומר דאחר שהזקנה כיפרה על ילדותו בוודאי בין כך ובין כך ימחול לו.

דם נעבר ונעשה חלב

גמ' בכורות ו' ע"א, נדה ט' ע"א, לגבי אשה מינקת ובבהמה, כאן המקום להעיר שבכל התנ"ך וגם בתלמוד לא נזכר "חלב פרה", ורק חלב עזים, חלב צאן, גדי, חלב אמו, גמולי מחלב, חלב אשה, וכיו"ב, וגם בפסוק (שמות יג, ה) זבת חלב ודבש, פרש"י חלב זב מן העזים. ודבר זה צריך עיון מתי התחילו ליקח חלב מהפרה. – ולהעיר מ"ש בגמ' בכורות דף ע"ב רוב בהמות אין חולבות אא"כ יולדת, ועיין תוס' ע"ז כ"ד ע"ב, ד"ה פרה, דודאי עתה נשתנה העת מכמו שהיו בדורות הראשונים, ומעשים בכל יום דפרה בת שתי שנים יולדות, ועיין בנ"ך שמואל א' י"ז י"ח. – ויש להוסיף מגמ' ב"ק פ' ע"א, שחלב עזים טוב לכאב הלב. ובגמ' שבת ע"ז ע"ב שחלב הוא רפואה לכאב עינים. – ובשבילי אמונה לנכד הרא"ש כ' שחלב עזים הוא רפואה נגד המחלה הנוראה רח"ל ל"ע, וכמדומה שהוא הוא הראשון הקורא אותו בשם, השם ישמרנו.

האב זוכה לבן, בנוי ובכוחו ובעושר ובחכמה ובשנים

עדיית פרק ב' משנה ט', ובתוספתא שם (פ"א אות י') איתא, וחכמים אומרים עד הפרק זכה לו מיכן ואילך הוא זוכה לעצמו, אמר רבי עקיבא היכן מצינו שיהיו חוגרין עד הפרק וכשהגיע הפרק נתפשטו וכו' אמרו לו כי מצינו שהיו פשוטים עד הפרק וכשהגיע הפרק נתחגרו, וכו' הא אין זוכה לו אלא עד אותה השעה בלבד.

ולכאורה כאשר תדקדק בלשונם צריך עיון להבין וויכוח? כי ר"ע הקשה לו לחכמים היכן מצינו חיגר שנתפשט, וחכמים השיבו לו מצאנו פשוט שנתחגר, ומזה הלשון נראה שבהפיכת מודים לר"ע שדבריו נכונים, אבל זאת מצינו פשוט שנתחגר. ואולי כוונתם דהיינו אם הבן נולד במזל להיות חגר אבל עד הפרק ע"י זכות אבות זוכה לבנו להיות פשוט ובריא. ואחר הבר מצוה חוזר לסורו להיות חגר, וצע"ג.

והנה במשנה שם פ"ה הרמב"ם בדברי חכמים עד הפרק, שעדיין לא הגיע לעונת חיוב מצות (דהיינו עד הבר מצוה), אבל משהגיע לפרק אם הוא צדיק זוכה לעצמו ואם לאו אין אביו זוכה לו. ובפ"ה הראב"ד כ' עד הפרק היינו עד עשרים שנה, שאין אדם נתפס על עונותיו. – היוצא לנו מזה חידוש נפלא לפי החכמים שיש בנמצא שאם האב הוא בעל מום כמו חיגר חרש סומא או טיפש הוא מורישו לבנו וידמה כמותו. אבל כל זה ימשיך רק עד שיגיע לעונת חיוב המצות, ומאז אם יזכה הבן לעצמו ישתנה כל גופו ומהותו לטובה ולברכה, ויהי' נעשה בריה חדשה, ואף גם בשנים יכול להאריך ימיו ושנותיו יותר מימי אבותיו, והכל יהי' זוכה לעצמו.

ובזה יתבאר חידושו של הש"ך עה"ת פ' לך, שכ' שאחר י"ג שנה הבן מברך ברוך שפטרני

מעונשו של אבא, והבן. ואף גם עיין ברמ"ע מפאנו ח"ב, מאמר חקור דין ביאור הדברים בזו המאמר בשלימות. ובנודע ביהודא מה"ת בהקדמה מן המחבר.

הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו

מתוך שהיו מתעסקין בה המאור שבה היה מחזירן למוטב, כ"ה בפתיחה דאיכה רבתי אות ב/, ובמת"כ ויפה ענף הי' הגירסא, השאור שבה הי' מחזירן למוטב, וכך הוא הלשון בירושלמי חגיגה פ"א ה"ז "השאור שבה היה מקרבן אצלי" ובקה"ע שם וכ"ה ביפה ענף שם, כ' רמז לסודות החכמה הכללות בתורה שהן מרבין ומגדילין אותה לעיני האנשים כשאור המגדיל העיסה, ולפי שבהשגות החכמות והסודות יכירו נפלאות תמים דעים יהי' סיבה להתקרב לה' לאהבה וליראה אותו, ועוד פי' שהשאור הוא היצה"ר והיינו שלא לשמה, אבל חזרו למוטב, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, ע"כ.

וכן נראה פירושו מלשון הפסיקתא, איכה אות מ', שכ' השאור שבה הי' מחזירן אצלו, ר"ה אמר למוד תורה אעפ"י שלא לשמה, שמתוך שאתה למד שלא לשמה, מכיון שאתה מתעסק בה את חזרו ועושה אותה לשמה. ועיין בהגהות הירושלמי לחגיגה מהרה"ק המנח"א ממונקאטש ז"ע ועיין בתולדות ריש שופטים ביאור ע"ד הלצה בשם הבעשט"ק על המאמר אותי עזבו, וכן בס' אמרי פנחס, שער עבודת השם אות פ"ג-פ"ה, יש כמה פירושים על זה. ועוד לקרא להעיר מגמ' ברכות י"ז ע"א, שאור שבעיסה מעכב, פרש"י יצה"ר שבלבנו המחמיצינו.

המלכת את חברך בנחת רוח

במסכת חיבוט הקבר ..פרק רביעי, המובא בר"ח שער היראה סוף י"ב.. איתא בשעה שאדם נפטר מן העולם שואל לו ומלאך המות כלום עסקת בתורה ובגמ"ח, והמלכת לקונך שחרית וערבית. והמלכת את חברך בנחת רוח וכו'. והובא בשערי קדושה לרח"ו, ובאגרת הגר"א.

ובס' אמרי פנחס, סיפורים אות פ', מביא שהרה"ק ר"פ מקאריץ ז"ע הי' מדבר הרבה בזה ואמר "דער שמועה מאכער" שואל את האדם קודם פטירתו, עסקת בתורה, וכו', והי' מאריך בענין זה שצריך לעשת את חבירו על עצמו כמלך ובנחת רוח ולא בעל כרחו. וכלשון השאלה, המלכת את חברך עליך בנחת רוח.

ובס' אור ישראל, אבן ישראל, דף נ"ז, סאלאנט, כתב ע"ז דהעבודה הזאת להמליך את חבירו בנחת רוח הוא כבידה ביותר בשעה שאתה עוסק להמליך את קונך במלכות שמים ביחוד בימים הנוראים, שהאדם מלא פחד ודאגה מאימת יום הדין, וגם אז צריך להיות זהיר בדרכי ההנהגה ונימוס, שאתה חייב להתנהג עם חבירך.

וכמותו כתוב באגרת הרמב"ן, תתנהג תמיד לדבר כל דברך בנחת לכל אדם "ובכל עת".

הנשר הגדול

הנה רבינו משה בן מימון, הרמב"ם, נקרא בספרים בכינוי "הנשר הגדול", והכוונה כנראה כי הלא הנשר הוא המלך שבעופות (חגיגה י"ג ע"ב). ובמתן תורה אמר הקב"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים, וכדרשת חכז"ל שאומר מוטב יכנס החץ בי ולא בבני, וגם הוא רחמני גדול

ויותר נדיב מכל העופות. ובנוע"מ, ויקרא, כ' שלכן הוא משפיע על כל העופות. גם בגמ' עירובין נ"ג ע"ב נמשלו תלמידי חכמים לנישריא, ובגמ' ברכות ה' ע"א, אין עוף אלא תורה, גם במדרש קה"ר ב' כ"ז איתא, נשר גדול היה לו לשלמה. ועיקר הדבר בכינוי הנשר הגדול להעריץ בשבחו כמה גדול כוחו בתורה עוז שמעופף בעולם התורה בכל המקצועות, כמו דרך הנשר בשמים בכל ממשלתו, והוא מעלה מכולם.

הרואה עוברי עבירה מתחייב לראות, הרואה עושי מצוה זכה לראות

תוספתא דמס' שבועות פ"ג ה"ג, – הגאון הנצי"ב ז"ל הביא זה לסמוכין למאמר הבעשטה"ק זי"ע המובא במאור עינים פ' חוקת, ובתולדות סוף תרומה, ובדגמ"א סוף שלח, שכאשר אדם רואה שום רע בחבירו, בידוע שדוגמתה נמצא בו בעצמו, כמו מי שמסתכל במראה אם פניו מטונפין רואה ג"כ במראה כך, ואם פניו נקיים אינו רואה במראה שום דופי, כמו שהוא כך רואה – ורמז לזה במשנה כל הנגעים אדם רואה חוץ [זה בא] מנגעי עצמו, והבן, וסמך לזה כי לא אמרו "כהן רואה" ומוזה יש ראי' שהוא מדה רעה בהרבה בני אדם, ומוסיפין בזה, שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים, וד"ל.

חברים כל ישראל

נוסח התפלה בברכת החודש, ומובא בסו"ס מורה נבוכים, וכע"ז במדרש במ"ר ט' ז', כל ישראל אחים ורעים הם, ובגמ' חגיגה כ"ו ע"א, בשעת הרגל כל ישראל כאיש אחד חברים, וכ"ה בירושלמי חגיגה ג' ו', והחילוק בלפוטא, כי בבבלי חגיגה למדו זאת מהפסוק ויאסף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים. וברש"י שם, ורגל שעת אסיפה הוא, ובירושלמי למדו זאת מהפסוק ירושלים הבנויה כעיר שחבורה לה יחדיו, עיר שהוא עושה כל ישראל חברים, ופריך מעתה בשאר ימות השנה נמי, ומשני לבד בשעה שהם עלו שבטים הוא דכתיב, וד"ז מובא במהרש"א חגיגה שם, ומשמע מדבריו שלפי הבבלי גם בשאר ימות השנה בשעת אסיפה נקראו בני ישראל חברים, וכן משמע מדרש הפסוק כי שם לא הי' בזמן הרגל.

ואולי היינו טעמא שאומרים חברים כל ישראל בברכת החודש, כי הלא מצות קידוש החודש נעשה באסיפת כל העם ובפרסום, גם עשו סעודה גדולה כמובא בירושלמי מו"ק פ"ב ה"ג שלווין בריבית לחבורת מצוה, לקידוש החודש, שהוא סעודת מצוה, ולכן כעת הזאת נקראו כל ישראל חברים.

יותר משהאיש רוצה לישא, אשה רוצה להנשא

גמ' יבמות קי"ג ע"א, וכן בגמ' יבמות קי"ח ע"ב, טב למיתב טו דו מלמיתב ארמלא, וראיתי מקשים ממה שאחכו"ל בגמ' פסחים קי"ב, יותר משהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק, והכוונה שהמשפיע רצונו חזק ביותר להשפיע לאחרים מרצון המקבל לקבל מן המשפיע.

והנה כאן הלא האשה היא המקבל ובגמרא נראה שרצונה חזק להנשא להיות מקבל יותר מרצון האיש לישא ולהיות המשפיע, ומתרצים שבאמת רצון המשפיע חזק מן המקבל והלא הוא אחד מיסודי הבריאה מהבורא ית"ש שדרך הטוב להטיב, וכאן עיקר רצון האשה להנשא

ולחיות מקבל כדי שאחרי כן תלדי בנים והוא יהי' המינקת להשפיע לאחרים, ובכן היא מסכמת להיות מקבל היום כדי להיות משפיע לאחר זמן, והבן.

ועפ"ז אמרתי ליישב מה שהקשה האחיעזר על הגמ' דאיתא שאם האשה נותן ממון לאדם חשוב לשם קידושין בהאי הנאה שמקבל ממנה נתקדשת, ולכאורה מי יימר שהנאתה מרובה שתוכל להתקדש בה הלא הוא האיש שמתהנה ממנה ע"י שהאשה יהי' לעזר כנגדו ולשרתו באכילה ובגדים ובכ"ד. ואולם לפי הגמ' הנ"ל שהאשה רוצה להנשא יותר ממנו, ובכן הנאתה מרובה ובוזו הדבר חל הקידושין והבן.

וע"ד אגב כדאי להוסיף חידוש דבר הכתוב באגד"פ סי' שס"ז, וזל"ק מי שנוסע ממקום למקום להמציא טרף לביתו ולקבץ ממון על יד, ואגב זה מוכיח את העם, כפי הנהוג ברבות המון, הלא דבריו לא יכנסו בלב השומעים, ודי בזה למבין, כיון שנוסע ובדעתו להיות מקבל אינו יכול להיות משפיע, והוא כעין אנדרוגינוס שלא הכריע חכמים והוא בריה בפני עצמו עכדה"ק.

ואני אמרתי בעניי אולי אפשר להמליץ טוב בעד המגידיים שאפשר לקיים שניהם, לפימ"ש במדרש ויק"ר ל"ד י' יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני, העני עושה עם בעה"ב, נמצא לומר שזה המקבץ ממון להחיות נפשו ובני ביתו אינו "מקבל" אלא הוא האיש המשפיע להנדבנים עושר ואושר. ובכן יכול גם להמשיך בדרשתו להלהיב לב השומעים במוסר ותוכחה, ועפ"ז מפרשין הלשון בגמ' כיון שנצטרך אדם לבריות, ולא נקיט הלשון, שצריך לבריות, כי הבעה"ב הוא שצריך לעני ולא להיפך, ע"כ נקיט "נצטרך" והבן.

כל מי שאין לו אשה שרוי בלא דירה

כן הוא גירסת הטור אבעה"ז ריש סי' א', וכן הוא מביא בהקדמתו, וב"י כתב לא ידעת טעמו, ובההקדמה מוסיף הטור דכתיב אעשה לו עזר כנגדו. והפרישה מפרש דלשון כנגדו משמע סביבו דהיינו דירה, וגם פי' ע"ד שאמר רבי יוסי מעולם קראתי לאשתי ביתי, שכל מעשה הבית נעשית על שמה, ובצידו ציין הפרישה שט"ס הוא בטור וצ"ל בלא עזרה.

ויש להמתיק הלשון עפ"מ דאיתא במס' ברכות נ"ז דירה נאה ואשה נאה מרחיבין דעתו של אדם ומזה נראה שכדי להרחיב דעתו של אדם ולשמחו צריך לשניהם. וידוע מה שהוסיף המהרש"א וציין בזה כמו שנאמר בבלעם ודעתו רחבה, ואולם כאן הכוונה לטובה אות בהרחבת הדעת דקדושה, והלא כך הוא הברכה בנישואין שיזכו לבנות בית נאמן בישראל בקדושה וטהרה.

לווין בריבית לצורך שבת

מג"א או"ח ה' שבת, סי' רמ"ב סק"ב, בשם ירושלמי, ומקורו כי בירושלמי מו"ק פ"ב ה"ג איתא לווין בריבית לחבורת מצוה ולקידוש החודש, וכ"ה בסנהדרין ר"פ בן סורר, ואולם בקרבן העדה שם כ' ויש גורסין לצורך סעודת מצוה, דהיינו סעודת שבת עיי"ש.

והנה בשו"ע הרב כ' דמותר ללות בריבית של דבריהם לצורך סעודת שבת ויו"ט, ובמשנה ברורה לא מתיר רק ללות מעכו"ם או מישראל בדרך היתר, ובשערי ציון מוסיף כדרכו בלשון, ודלא כמו שראיתי לאחד שהתיר בריבית דרבנן, ותמיהה רבה על המשנה ברורה שלא זכר

את רבו ושכח מה שפסק הגר"א בביאורו ליו"ד סי' ק"ס ס"ק מ"ג, שמתיר ללוות בריבית דרבנן. וצ"ע. וזה הפליאה שמעתי להעיר מאת ידידי אהובי הרה"ג ר' יוסף שטראססער שליט"א, מגיד משרים בשיעוריו הנפלאים בבית מדרשינו קהל ייט"ל מאנטריאל, ותשואת חן חן לו.

ובחי' חת"ס ביצה ט"ו ע"ב על הגמ' לוו עלי ואני פורע כ' ע"ז חידוש נפלא, וזל"ק, שהקב"ה התיר לנו ללוות ריבית דאורייתא לצורך שבת, כי אמר לוו עלי ואני פורע והלוה הוא רק השליח, ואין ריבית אלא הבאה מיד הלוה ליד המלוה, וכאן מעיד הקב"ה על עצמו יתברך כי הוא הלוה והפורע, ואיש אשר לווה המעות הוא רק שלוחא דרחמנא, ומותר ללוות אפילו בריבית קצוצה, עכדה"ק.

והנה לשון הגמרא כך הוא, אמר להם הקב"ה לישראל לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע, על זה חשבתי לפרשו בדרך צחות, שיעקר ההלואה תעשה כדי לקדש היום דהיינו לקנות יין לקידוש, והוא בעין מ"ש הרשב"ם פסחים צ"ט ע"ב, אפילו עני שבישראל ימכור את מלבושו או ילוה או ישכיר א"ע בשביל יין לארבע כוסות, והלא אין קידוש אלא במקום סעודה, ועל זה אמר הקב"ה והאמינו בי כי לא אעזבך, ויכין בערך סעודתא רווחא לשבתא לשבוע נפשך, ואני פורע על הכל.

ומה מאוד מתוק לחיך לשון הזהב של רש"י הק' שכ' שם, חדות ה', שמחה שאתם עושים בשביל הקב"ה, הרי היא מעוזכם, היא תעזור אתכם לשלם הקפותיכם ומלוותיכם שתלוו בשבילה, עכל"ק. ולהוסיף בלשון ואני פורע, דהיינו שהשי"ת ישלח ברכתו ויפרע בישר למלוה עצמו.

מאן תנא קמא רבי יוסי

דבר זה מובא בש"ס חמשה פעמים, חולין ק"ד ע"ב, ברכות מ"ג ע"ב, שבת ק"ג ע"א, כריתות כ"ג ע"א, נדה י"ט ע"א, וכן כדוגמתה בברייתא חולין קל"ז ע"א, ופלא שלא מצינו כדוגמתה בכל הש"ס בשום תנא אחר, ועוד לתמי' בלשון רש"י חולין ק"ד, שכ' ע"ז והתנא שכח ולא הזכיר שמו בתחילה וחזר והזכיר שמו.

וראיתי תירוץ נפלא בס' הנותן אמרי שפר, פ' תצוה, ובקיצור הדברים, כי הנה רבי יוסי (שבת דף קי"ח ע"א) ביקש יהא חלקי ממתני בדרך מצוה, וכן אירע שר"י נח נפשי' ונשפך דמו על יחוד השם כמבואר בגמ' מו"ק כ"ה ע"ב, ובגמ' ב"ק ס' ע"ב איתא כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי, כל המוסר עצמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה משמו, ולכן כשנשנו הלכותיו בביהמ"ד השכיחו את שמו ושנאה כסתם משנה. ואולם בגמ' הזכירו את שמו לאמר, מאן תנא קמא רבי יוסי, והטעם כמבואר בגמ' חולין ק"ד ע"ב, כל האומר דבר בשם אומר מביא גאולה לעולם, ודפח"ח.

משה שפיר קאמרת

לשון זה מובא בגמרא ד' פעמים, שבת ק"א ע"ב, סוכה ל"ט ע"א, ביצה ל"ח ע"ב, ובחולין צ"ג ע"א, וחידוש הראשון שבכל מקום פירש רש"י, פירוש אחר, בשבת כ' רבינו בדורו כמשה בדורו, ובסוכה כ' גדול הדור, ובביצה כ' ביקרא דמשה קא משתבע, ובחולין פרש"י תלמיד חכם, ופליאה השניה, שבכולם נאמרו משה שפיר קאמרת בלשון שאלה, עייש"ה. וכן מצינו כדוגמתו בירושלמי נזיר פ"ה ה"א.

ומידי דברי בו במשה כדאי לציין לשון הגמ' סוטה י"ג ע"ב, משה ספרא רבה דישראל, וברמו ספר"א עה"ת עולה מש"ה, ואף גם ידוע בהלכה, בשו"ע יו"ד סי' רמ"ב סעיף ל"ו, האומר לחבירו איני מקבל ממך אם היית כמשה מקלין אותו משום בזיון, ובטו"ז מפרש שבזיון הוא למשה רבינו ע"ה, שהוא אומר אלו הי' אדם אחר כמותו, והוא בלתי אפשר שהרי כתיב לא קם כמשה.

ועוד לקרא, במשנה נדרים י' ע"א נדר במוהי הרי אלו כינויין לשבועה. ופי' הר"ן דמוהי כינוי למשה, בשבועת משה כדכתיב ויואל משה, והכוונה כי בתיוב"ע עה"פ מן המים משיתוהו, כ' מן "מוי" דנהרא שחילתיה, וכידוע מאמרי אמת מגור זצ"ל, שאמר דבר נחמד על מש"א בלעם, ותהי אחריתי כמוה דהיינו שרצה להיות כ'מוהי, דהיינו כמשה.

ובתיקו"ז תיקון ס"ט (דף קי"ב ע"א) איתא אתפשטותיה (דמשה) בכל דרא ודרא, בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא עד שתין רבוא, ובספה"ק נועם אלימלך פ' דברים כ' שבכל דור ודור יתגלגל משה רבינו בנשמת צדיק, ויהי' בכל דור צדיקים כמותו, כדי שיהי' בכל דור צדיק שיוכל להמתיק הדינים, ובשביל זה נקרא הצדיק בשם משה, ע"ד שאמרו, משה שפיר קאמרת, עכל"ק.

נקבה תסובב גבר

משתמשים בניחותא, ובלשון הפסוק ירמי' ל"א כ"א הוא כדבר המתמי", וכן כתוב, עד מתי תתחמקין הבת השובבה כי ברא ה' חדשה בארץ נקבה תסובב גבר.

ובחת"ס בראשית בהפטרות מחר חודש כ' דלעתיד לבוא נקבה תסובב גבר דפסק הקללה של ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך, ובמילואים ותיקונים שם ציין ע"ז ממדרש תהילים סי' ע"ג, בעוה"ז הזכר מסבב אחר הנקיבה, אבל לעת"ל הנקיבה תסובב אחר הזכר. וכן ישיר משה החת"ס בשיר לשבת, ישני עפר ינובב, משיב שבות השובב, נקבה גבר תסובב, שפתי ישנים דובב, ודפח"ח.

ערבך ערבא צריך

מובא בגמ' סוכה כ"ו ע"א, גיטין כ"ח ע"ב, וכן במדרש שהש"ר פ"א, ערבך צריך ערב, ובסוטה ל"ז ע"ב איתא, ערבא וערבא דערבא, – ולהעיר כי הרמב"ם במורה נבוכים א' פרק ע"ד, כתב, ובוה יאמר באמת המשל המפורסם אצל הערביים, ערבך ערבא צריך, וצ"ע. וראיתי בזה בס' מחקרים ועיונים דף ר"ה, שלפי מקור הראשון של המו"נ בלשון ערבי, בתרגומו המדויק נמצא כתוב שם, המשל המפורסם אצל הארמיים, ולא הערביים.

ובאותו ענין איתא בגמ' שבועות ל"ט ע"א, כל ישראל ערבין זה בזה. וראיתי בשם גדול א' לפרשו מלשון ערב ומתוק, היינו שישראל מתוקים כשהם מחזיקים זה בזה, ודפח"ח מתוק מדבש. וכן יש לפרש לשון הגמ' כתובות י"ז ע"א, לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות, וכן כתיב במס' כלה רבתי פ"ג, צריך ת"ח להיות ערב לכל אדם, ולא יהי' כקדירה שאין בה מלח, וזהו ממולח טהור קודש.

עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות

זהו מימרא דרבי עקיבא בפסחים דף ק"ב ע"א, ותנא דבי אליהו אע"פ שאמר ר"ע וכו' אבל עושה הוא דבר מועט בתוך ביתו, מאי ניהו אר"פ כסא דהרסנא, כדתנן ר' יהודא בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים – והנה ידוע לשון הטור בה' שבת סי' רמ"ב שכ' וכמה פעמים נשאתי ונתתי בדבר לפי אדוני אבי הרא"ש ז"ל כמוני היום שיש לי מעט משלי ואיני מספיק לי וצריך אני לאחרים אם אני בכלל עשה שבתך חול אם לא, ולא השיבני דבר ברור, וכידוע מה שאמר ע"ז הרה"ק מבעלזא זי"ע, שהסיבה שלא השיבו שלא רצה לפסוק עליו שיש לו דין עני הצריך לבריות, ואף גם נראה מזה שגם לאביו הרא"ש לא הי' סיפק בידו ליתן לו לצורך שבת, ולמדו תורה לשמה מתוך דחקות ועניות ל"ע.

ואולם אח"כ כתב הטור, אחר כך מצאתי בפרק"א לרש"י שפי' על ההיא משנה דרבי יהודא בן תימא שכ' וז"ל תיכף לאותה משנה של ר"ע שנוי' הוא דההוא בן תימא לאורויי דר"ע לא אמר אלא למי שהשעה דחוקה לו ביותר אבל צריך אדם לזרוז עצמו כנמר וכנשר לכבד שבתות ביותר ע"כ. על כן צריך כל אדם לצמצם בשאר ימים כדי לכבד השבת, ועיין בדרישה שם.

הנה מכל זה אנו למידין לימוד גדול והדרכה ישרה במאמרו של יהודא בן תימא שאין הוא תובע מן האדם גדולות ונצורות לעשות הכל כנמר וכנשר וכארי והוא עבודה גדולה להתדמות למידתם, ורק עיקר הדבר להכניע לבו ולעשות עכ"פ דבר מועט לכבוד שמו יתברך לעשות רצון אביך שבשמים, כמו שאמר הגמ' אפילו כסא דהרסנא בכלל זה לעשותו לכבוד שבת, ובזה כבר יצא מכלל עשה שבתך חול, וכן הוא בכל המצות והמדות.

ובזה עולה יפה על מה שפתח הטור את ספרו במאמר רבי יהודא בן תימא כדי להורות ולהראות שאם תעשה דבר מועט לכבוד שמו ית' ותפסיע פסיעה קטנה כדי לעשות רצון אביו שבשמים, או אז תערב לכם מכאן ולהבא להמשיך בעבודת הקודש כדבעי.

ובאותו הענין כדי להוסיף מ"ש בתוס' ביצה דף ט"ו ע"ב על לוו עלי ואני פורע, שכ' והא דאמר עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, ה"מ כשאין לו לפרוע. ובהגהות רש"ל כ' דהיינו כשאין לו לפרוע אא"כ יטול מן הצדקה, אבל הכא מייירי שיש לו משכנות כדי לפרוע ואין לו מעות לכך אמר לוו עלי, וכ"ה באשרי. אולם בהגהות הגר"א גורס בתוס' ה"מ כשאין לו ממי ללוות, ע"כ.

פזר הראשון שבתורה

הנה מתחילת בראשית לא מצוין בתיבת התורה, טעם פזר עד פרשתו של ישמעאל, על תיבת בבוקר בפסוק בראשית כ"א י"ד, וישכם אברהם בבוקר ויקח לחם וחמת מים וגו', להורות כי פיזור של רשעים הנאה להם והנאה לעולם, ובכל פרשת לך לך שאברהם אבינו הלך מארצו וממולדתו ומבית אביו עם אשתו וכל רכושו לא נזכר בה פזר, כי זהו לא הי' פיזור ורק כינוס לצדיקים שהבטיחו הקב"ה ואעשך לגוי גדול, ואודיע טבעך בעולם.

והנה ידוע מאמר החסיד המובא ברע"ב (אבות פ"ב מ"ח) שהי' מתפלל "המקום יצילנו מפיוזר הנפש" ושאלו ממנו מהו פיזור הנפש, אמר להם שיהיו לי נכסים מרובים מפוזרים במקומות הרבה, וצריך לפזר נפשו לכאן ולכאן ע"כ ובזה מובא הלשון בתפילת האורח ויהיו נכסיו ונכסיו מוצלחים וקרובים לעיר. – ולהוסיף בברכה שע"י שיקיים פזר נתן לאביונים ויתן

צדקה ביד רחבה ינצל מפיזור הנפש, וכלשון החת"ס בדרשות ח"א דל"ז, ויבוא פיזור ויכפר על פיזור, ועוד לקרא בסימן שנתנו חכמים בר"ה ד' ע"ב, פזר קש"ב, שע"י שיפור צדקה לעניים יקשיב ה' לקול תפלתו, כ"כ בס' ילקוט המאירי שם.

שורק הראשון שבתורה

איתא במדרש מי השלוח (מובא בפני דוד להחיד"א אות ל"ז) אמר ר' שלמיא אחי דר' נחמיא, כל הנקודות שבמקרא יש בפסוק ראשון חוץ משורק, רמז דכל מה שנברא במעשה בראשית במדת אמת נברא ואין שקר עומד בפניו וכל האומר אמת אינו נכשל לעולם.

ובס' תוספות השלם הוסיף וכן בפסוק אנכי ה' אלקיך יש בהן כל ההברות והנקודות חוץ משורק, וכן בשמות האבות אברהם יצחק יעקב, כי שורק יש בה אותיות שקר, והתורה אמת וכל העולם נברא באמת, ובפסוק נאמר (ירמי' כ' כ"א) ואנכי נטעתך שור"ק כולה זרע אמת ע"כ.

והנה השורק הראשון מציון בפסוק (א' ב"ח) פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה, על תיבת וכבשה, ופרש"י חסר וי"ו, ללמדך שהזכר כובש את הנקיבה, וברמז כאן כי שורק יש בה אותיות קשר, ובזיווגו של אדם נעשה הקשר של קיימא.

ובדרך צחות יש בה גם אותיות שקר, שהלא הרבה שידוכים נעשה ונגמר ע"י קצת שקר שמעורב בהם, וטעמו מבואר בס' מאה שערים, באגרת מבעל התניא זי"ע.

ובזה מובן המנהג להתיר קודם החופה כל הקשרים של חתן וכלה, כדי לבטל כל הקשרים והשקרים מקדם, ולעשות מחדש קשר חזק ואמיץ ע"י חופה וקידושין בבנין עדי עד.

קצה האחרון של הלחם, אכילתו קשה לשכחה

הנה רגיל בפי העולם שלא לאכול קצה האחרון של פת, ואומרים דקשה לשכחה, ונשאל ע"ז בשו"ת מנחת יצחק ח"ט סי' ח' אות ז', וכתב דהגם כי לא מצא מקור לזה מ"מ אין לזלזל בה ומביא הירושלמי (תרומות פ"ח הל"ג) אמר ר' אמי צריכין למיחש למה דברייתא חוששין, ופי' הקד"ע צריכין אנחנו לחוש ולהזהר ממה שהבריות אומרים שיש לחוש.

והנה בטעמי המנהגים אות קע"ו מזכיר מנהג זה, והביא קצת טעם לזה כי כל ראשית יש בו אחיזה לחיצונים לצד היותו מוקדם לפרי, ורמז לזה, כל ערל לא יאכל בו, עיי"ש בפנים.

וגם אני שמעתי מת"ח גדול מורה הוראה מובהק סמך לזה המנהג מדברי הש"ך יו"ד סי' ע"ב סקי"ד שכ' בשם רקנטי פ' לך וז"ל ובעבור כי הברית הוא דוגמת הלב, לכך חותכים גם חידוד הלב בראשיתו להעביר משם כוחות הטומאה, וזהו ומלתם את ערלת לבבכם ע"ש. – ובוזה אפשר להוסיף ברמז בלשון הפסוק, ולחם לבב אנוש יסעד, וכן בפסוק ואקחה פת לחם וסעדו לבכם, פרש"י פתא סעדתא דלבא, ומזה נראה דדינא דלחם ולב שוין, ועיין בבן איש חי פ' תולדות אות א', – ובאמת להודיע כי אף לפי מנהג העולם הוא רק במה שקונין לחם שלם מן השוק ונתחתכו לחתיכות קטנות, אז מסירין החתיכות של הקצוות, אבל בשבת קודש שמברכין על לחם שלם ופורסין פרוטות אין בנ"א מקפידין לחתוך במיוחד הקצוות כדי שלא לאכלן ואוכלין ברווחא לשבתא עד קצה האחרון.

חסורי מחסרי והכי קתני

מובא הרבה פעמים בש"ס ודורשי רשומות נתנו סימן בפסוק חמוק"י ירכך. נוטריקון ח'סורי מ'חסרי ו'הכי קתני, ובמו"ק ט"ז ע"א דרש רבי מיה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר, עיי"ש. ד"ז מובא בהקדמה לפאת השולחן בשם הגר"א, וכ"ה בס' מאה קשיטה להרמ"ע מפאנו, ח"ד פ"א, ועיין בשלה"ק, תושבע"פ כלל י' אות ט'. ולהעיר במדת הזכרון כי בספר אוצר אמרי אבות הולך ומונה כמ"פ שנאמרו בש"ס זה הלשון, ובא בחשבון צ"ט פעמים, ועוד אחד בב"ב י"ג ע"ב בלשון חסורי מחסרי, "והכי קאמר" וברמז כי אינו דומה מאה למאה ואחד. כי אז מגיע לזכרון ואינו עוד חסרון, והבן. ואמרו בסימן החילוק בין זכר לשכת, הוא במנין מאה ואחד.

שינרא דלישנא

זה הלשון לביטוי ופתגם לא נמצא בש"ס ובמדרשים וגם לא בראשונים, ואחת מצאתי בחי' הרא"ש ב"ב פ"ג אות נ"ה בלשון כך הי' שגור בפי רוב העולם, וכדוגמתו מובא בירושלמי ברכות פ"ב ה"ד, השגרת לשון הוא, וכן שם, אשגר חד ברכה, דהיינו שכח ודילג באשגרת לשונו במרוצה, וכן בירושלמי כלאים, אשגרת עיני בכל ספר תהלים.

ואולם האחרונים בחידושים ותשובות משתמשים בזה בהרבה מקומות, ובמקורו, לשון הפסוק שגר אלפיך, פרש"י שהנקבה משגרת ממעי', ובגמ' ברכות ל"ד ע"ב, אם תפלתי שגורה בפי, ובירושלמי שם הגירסא, אם עשו שפתותיו של אדם תנובה יהא מבושר שנשמע תפילתו. ודרש מדכתיב בורא ניב שפתים, וכ"ה במדרש ויק"ר סו"פ ט"ז, אם הניבו שפתיו בתפילה, וכן במגילה ט"ז ע"ב, שיגר לו יין ישן, וכן שיגר לה כוס של ברכה, וכל זה ענין שילוח, סחיבה, ריצה, ונרדפת, עיין בערוך ערך שגר, ויש עוד בגמ' יומא כ"ט, שילחי קייטא קשיא מקייטא, וסימניך, תנורא שגירא. וזה הלשון נמצא גם בקידושין מ', ב"מ פ"ה, ועוד – ויש עוד בגמ' כתובות פ' "שגרא דתמרי" היינו כובס של תמרים ועיין בנועם אלימלך ריש פ' ויחי שמאריך נפלאות בדברי קדשו על מאמר של רבי חנינא בן דוסא, אם תפלתי שגורה בפי, ובתוה"ד אומר שרצ"ל התפלה הזאת שאני מתפלל עתה היא שגורה בפי, כמו דבר הרגיל שהורגל בה כבר משמי מעל בכוח אין סוף ברוך הוא, עיישה"ט.

ובאותו ענין כדאי לציין לשון המג"א או"ח סי' קצ"ו סק"א שכ' כל קשיא יש לה תירוץ, וכן מרגלא בפומא דאינשי.

תברא מי ששנה זו לא שנה זו

מובא כמ"פ בש"ס, ובתוס' כתובות ע"ה ע"ב, פר"ח לשון שבועה, ובערוך ערך תבר כ' שהוא לשון שובר זו את זו, ובדבש לפי להחיד"א אות ת' מביא בשם המדרש תלפיות שהי' אומר שהקושיות באות מחמת הקליפות כמ"ש האריה"ק כשהי' מעיין בהלכה הי' מקשה בכוח גדול עד שמזיע לשבר הקליפות הנאחזות בהלכה, ולכן כשהיו מקשים קושיא חזקה אמרו, תברא מי ששנה זו לא שנה זו, הגם שזה תירוץ דחוק ואין בו חכמה לומר מי ששנה זו לא שנה זו, אך הכוונה להכניע הקליפה לומר כי לא יש קושיא ובוה משתברת הקליפה, וזה תברא, שתשבר הקליפה כי לא יש קושיא, ואחר זה עפ"י רוב יבוא אמורא ויתרץ תירוץ טוב עכ"ד הרב הנז' בתוספות נופך.

ובאותו ענין כדאי לציין דבר נפלא הכתוב בס' זכרון אבות (הנדמ"ח) להרה"ק רבי אליעזר נחמן פואה ז"ל, תלמיד להרמ"ע מפאנו, פ"ו מ"ה, וז"ל ק"י ש ג"כ סוד להתחמם בפלפול ולהכות ידיו על הספר כדרך המפלפלים, והוא לשבר קליפת השכחה כמ"ש במנהגי הרב (האריה"ק) זללה"ה, עכל"ק. ועיין בס' נגיד ומצוה בסדר הקריאות בכל יום שב' ראיתי למורי ז"ל כשהי' קורא ההלכה בין החברים שהי' מקשה בכוח עד שהי' נלאה ומזיע זיעה גדולה, ונתן טעם כי עסק התורה הוא לשבר הקליפות שהם סוד הקושיות, וכן ראוי להעיר עצמו ולשבר כוחו ולהתישו ע"כ.

תת"פ חלקים לשעה

הנה חלקו חכו"ל השעה לתת"פ רגעים, ובנושאי כלים להרמב"ם כתבו כמה טעמים על זה, וראיתי בספרים טעם נכון ומתוק כי הנה הרף עין היינו "א אויגען בליק" והחוקרים עמדו למנין אשר אדם עושה בעיניו ח"י בליקען בכל רגע, ויש ששים רגעים לשעה, ונמצא בס"ה ח"י פעמים ששים עולים למנין תת"פ, ועוד לפליאה ביותר מ"ש בר"ח שער היראה (פ"י כ"ו) שבשעה אחת מנשים אלף ושמונים נשימות, וכ"כ ברבינו בחיי פ' קדושים פי"ט ב', ונמצא לפי"ז שהראי' והנשימה באין כאחד למנין תת"פ, וכן כתוב הרמ"ע מפאנו, בס' אלפסי זוטא פרק הישן, וז"ל שתין נשמי, ושיעור נשמי הוא אחד מתת"פ בשעה עכ"ל וזהו המנין הכתוב בשע"ת אור"ח סי' ד' סק"י, דשתין נשמיין הם שהם בחשבון של לערך ג' מינוט ושליש ע"ש.

והן עתה תחזה דבר נפלא מ"ש במאמרי אדמו"ר הזקן, ספר תקס"ח, דף תקמ"ג, שמאריך בביאור שיעור תת"פ נשימות, ובתוה"ד כתב לאמר, וז"ל, ושיעור ס' נשימה בשעה שנזכר בזוהר על דוד המלך היינו נשימה שהוא גדולה וכלולה מח"י נשימות של רגעים דהיינו שיעור מספר תת"פ ע"ל נשימות, והוא תת"פ צרופים ובכל צירוף החיות רצוא ושוב, וזהו הנזכר בישיעו', חי חי הוא יודוך וכו' שהן ח"י נשימות קטנות הכלולים בנשימה הגדולה שהוא ח"א' מס' בשעה כנ"ל וד"ל, עכל"ק ועי"ש בפנים דברים עמוקים מתוקים מדבש ונופת צופים.

ובס' נפש החיים שער א' פ"ד כ' שיש תת"פ צירופים של שם הוי' כנגד תת"פ רגעים לשעה. וכל רגע משתנה צירוף אחד עי"ש וכמ"ש ר"י בין השמשות כהרף עין זה נכנס וזה יוצא, וכן בוא יבוא הישועה מה' כהרף עין, כמ"ש בילקוט ריש פ' נצבים, כך הרשעים אובדין מן העולם כהרף עין, וישועת ה' כהרף עין.

ועוד לקרא מצאתי כתוב ברמז דבתפילת שחרית מתהלה לדוד עד ישתבח יש בס"ה תת"פ תיבות כמנין החלקים והנשימות לשעה, ונרמז בפסוק כל הנשמה תהלל יה, על כל נשימה ונשימה, ואף גם זאת שבתפילת שחרית לשבת, אחר ברוך שאמר עד ישתבח, יש בס"ה תת"פ תיבות ועוד תרי"ג תיבות, דוק ותשכח, והוא פלא.

מנין האותיות שיש בפסוקי התורה

הנה הכל יודעים המאמר "יש ששים רבוא אותיות לתורה" ר"ת ישראל. וכידוע שכאשר הוא לפנינו יש בתורה רק שלשים רבוא וחצי בקרוב, ועל זה באו בכתובים בכל המפורשים וכל הספרים בתירוצים שונים, וכולם טרחו ויגעו למצוא החשבון למלאות החסרון מהנשארים.

והן עתה נשובה ונחקרה לאמר בואו חשבון במספר המדויק של האותיות אשר הם בס"ה 304,805 אותיות, מה זאת ומה טעם יש בה להבין ולהשכיל כוונתה במנינה.

ועתה תחזה בגילוי נפלאות מתורתך שהמנין והמספר קולע על השערה ולא יחטיא המטרה ומכוון הוא הדק היטב, וזהו ביאורו, כי הנה בס' מעשה רוקח פ' וילך, וכן הוא במדרש תלפיות כתבו דפסוקי התורה מכוון כנגד שנות העולם, ובשמים ממעל ישנו שש אלפים פסוקים כנגד שש אלפי שנים, והם כנגד חמשים שערי בינה, וכולם נמסרו למשה חוץ מאחד. ולכן אין לנו בתורת משה כל הפסוקים והנשאר בשמים יתגלה לנו בביאת משיח בן דוד. והעיקר בזה שכל פסוק ופסוק מכוון כנגד שנה בשנה, וכידוע שהרבה מאורעות שבעולם הנעשה ונשמע בכל הדורות תמצא בפסוקים המכוון למנין זו השנה, ואין להאריך בזה כאן, וביתר ביאור לך נא ראה רמזים נחמדים בזה הענין בספרי מטבע של אברהם ותמ"נ. ואף גם כתב בשלה"ק מס' שבת (דף ק"א) שיש גם ששים רבוא שבתות הכולל אלף השביעי שיהי' יום שכולו שבת, ויש בזה אריכות בישמח משה פ' כי תשא, ובמהר"ל ורמח"ל וחת"ס, ועוד.

ונמצא לפי זה שמנין הפסוקים הם נגד מנין השנים פסוק לשנה, ומנין האותיות הם נגד השבתות, כל אות כנגד שבת אחת, ובכן לפימ"ש בילקוט שמעוני פ' עקב שסכום הפסוקים הם ה' אלפים ח' מאות מ"ב, וכן מנה רבי אליהו בחור בספרו מסורת המסורה וזה המנין עולה יפה אם תספור מנין הפסוקים לפי טעם העליון בעשרת הדברות של פ' יתרו, ולא בפ' ואתחנן, ועיין מג"א ה' קרה"ת.

והן עתה כי תחשוב השנה בשנות החמה שהוא שס"ה ימים ורביע ותתקפלם שבעתים לידע מנין השבתות תמצאהו לפלא כי בשנים של ה' אלפים ח' מאות מ"ב, יש בהן מנין שבתות העולים כמעט שוה למנין של 304,805, ושם רמז והן מספר למנין שנות העולם ושבתות השנה, חקור בדבר ותבין בנינה יתירה לפליאה גדול, וע"ז אמר דהע"ה גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

רב הונא, בעל השם

בגמ' פסחים פ"ו ע"ב איתא, רב הונא בריה דרב נתן איקלע לבי רב נחמן בר יצחק, אמרו ל"י מה שמך, אמר להו רב הונא וכו' אמרו ל"י מ"ט קרית לך רב הונא, אמר להו בעל השם אני, פרש"י מקטנותי כך קורין לי רב הונא, ועיי"ש במהרש"א.

ואפ"ל בדרך צחות על מה שקראו לו רב הונא, דהיינו בברכה שיהי' לו הון רב ועושר בביתו, ובמליצה משבחין לנגיד ונכבד, ר"ב הונ'א ור"ב חסדא, ובדומה מציינו ביבמות ל"ד ע"ב, אמר ליה הון בריה דר"ג, פירש"י, הון, שם חכם, והון הוא קיצור מהונא, ובגמ' גיטין ז' ע"א, חסדא שמך, וחסדאין מילך. והבן.

וע"ד אגב, איתא בגמ' ברכות נ"ז ע"א, הרואה הונא בחלום נס נעשה לו, ובהגהות היעב"ץ כ' שזהו נוטריקון הדר כבוד ה'ודך ו'דברי נפלאותיך א'שיחה.

כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, מכאן נוכל ללמוד כי העיקר הוא הכנה למצוה, והנה אם אדם אוכל בתשיעי הוא להכין עצמו על הענוי של מחר, ומחמת זה נחשב כאילו התענה באותו היום, והנה מחמת זה נחשב כאילו התענה למחר גם כן כי הכין עצמו לענוי של מחר.

(חסד לאברהם)